Kaip užtikrinti teismo sprendimo vykdymą?

Litvánia

1 Kas yra teismo sprendimų vykdymas civilinėse ir komercinėse bylose?

Teismo sprendimo vykdymas suprantamas kaip teismo sprendimu nustatytų proceso šalių prievolių įvykdymas, t.y. vykdydamos teismo sprendimą bylos šalys atlieka teismo sprendime nustatytus veiksmus. Kai kurie teismo sprendimai nereikalauja specialaus vykdymo: teismo sprendimai dėl pripažinimo, teisinių santykių nutraukimo, pakeitimo ar nustatymo. Teismo sprendimas gali būti vykdomas bylos šalių gera valia, t.y. netaikant priverstinių vykdymo priemonių arba priverstinai. Jei asmuo, kurio atžvilgiu priimtas teismo sprendimas, šio sprendimo nevykdo gera valia, teismo sprendimo siekiantis kreditorius turi teisę kreiptis į teismą dėl vykdomojo rašto išdavimo ir pateikti šį vykdomąjį raštą antstoliui.

Antstoliai yra valstybės įgalioti asmenys, kreditoriaus prašymu galintys imtis priemonių, taikant priverstinio vykdymo priemones, kad gera valia nevykdomas teismo sprendimas būtų įvykdytas priverstinai.

Teismo sprendimų priverstinį vykdymą reglamentuoja LR Civilinio proceso kodekso VI dalis („Vykdymo procesas“ Civilinio proceso kodeksas), taip pat Teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ (Instrukcija). Atskiros sprendimų vykdymą reguliuojančios teisės normos gali būti numatytos ir kituose teisės aktuose.

2 Kokia institucija ar institucijos įgaliotos vykdyti šiuos sprendimus?

Teismo sprendimus vykdo antstoliai.

3 Kokiomis sąlygomis priimamas vykdomasis dokumentas arba sprendimas?

3.1 Procedūra

Teismo sprendimo pagrindu išduotą vykdomąjį raštą antstoliui pateikia vykdyti tam teisę turintis asmuo, t.y. išieškotojas ar jo atstovas. Jei vykdomąjį raštą antstoliui pateikia išieškotojo atstovas, teisės aktai reikalauja, kad atstovo pagal pavedimą teisės būtų išreikštos įstatymų nustatyta tvarka išduotame ir įformintame įgaliojime, t.y. fizinių asmenų pateikiami įgaliojimai turi būti patvirtinti notarine tvarka, o juridinio asmens atstovo įgaliojimas taip pat gali būti patvirtintas atitinkamo juridinio asmens organo. Jei vykdomąjį raštą antstoliui pateikia advokatas ar jo padėjėjas, jis taip pat turi antstoliui pateikti rašytinę sutartį su klientu ar kitą dokumentą, kuriame būtų aptartos jo teisės ir pareigos bei jų apimtis. Vykdomuosius dokumentus dėl pinigų sumų išieškojimo antstoliams paskirsto Antstolių informacinė sistema Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyta tvarka: proporcingai visiems toje veiklos teritorijoje veikiantiems antstoliams atsižvelgiant į Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytas vykdomųjų dokumentų kategorijas ir išieškotinų sumų dydžius, taip pat užtikrinant, kad naujas vykdomasis dokumentas dėl išieškojimo iš to paties skolininko būtų paskirtas vykdyti antstoliui, jau vykdančiam išieškojimą iš šio skolininko, išskyrus atvejus, kai naujas vykdomasis dokumentas nėra vykdytinas šio antstolio veiklos teritorijoje. Antstolis, gavęs vykdyti vykdomąjį dokumentą, per tris darbo dienas, o skubaus vykdymo atvejais – nedelsdamas, patikrina, ar nėra akivaizdžių kliūčių, vykdomajam dokumentui priimti ir vykdymo veiksmams pradėti.

3.2 Pagrindinės sąlygos

Vykdomąjį dokumentą antstoliui vykdyti gali pateikti išieškotojas ar jo atstovas, vykdomąjį dokumentą išdavusi institucija ar pareigūnas. Jeigu skolininkas yra fizinis asmuo, vykdomąjį dokumentą antstolis vykdo pagal šio asmens gyvenamąją vietą, jo turto buvimo vietą arba jo darbo vietą. Jeigu skolininkas yra juridinis asmuo, vykdomąjį dokumentą antstolis vykdo šio skolininko buveinės arba jo turto buvimo vietoje.

Vykdomasis dokumentas turi būti pateiktas nepraleidus pateikimo vykdyti senaties termino. Vykdomieji raštai pagal teismo sprendimus gali būti pateikti vykdyti per penkerius metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo. Vykdomųjų raštų pagal skubiai vykdytinus teismo sprendimus pateikimo vykdyti terminas skaičiuojamas nuo pirmos dienos po sprendimo priėmimo.

Vykdomasis dokumentas priimamas vykdyti, kai išieškotojas antstoliui apmoka vykdomosios bylos administravimo išlaidas. Atsižvelgdamas į išieškotojo – fizinio asmens turtinę padėtį, antstolis gali iš viso ar iš dalies atleisti jį nuo vykdymo išlaidų mokėjimo arba jų mokėjimą atidėti iki vykdomosios bylos užbaigimo.

4 Vykdymo priemonių paskirtis ir pobūdis

Priverstinio vykdymo priemonės yra:

išieškojimas iš skolininko lėšų ir turto ar turtinių teisių;

išieškojimas iš skolininko turto ir pinigų sumų, esančių pas kitus asmenis;

uždraudimas kitiems asmenims perduoti skolininkui pinigus, turtą ar vykdyti skolininkui kitas prievoles;

dokumentų, patvirtinančių skolininko teises, paėmimas;

išieškojimas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų jo pajamų;

tam tikrų teismo sprendime nurodytų daiktų paėmimas iš skolininko ir perdavimas išieškotojui;

skolininko turto administravimas ir iš to gautų pajamų panaudojimas išieškojimui padengti;

skolininko įpareigojimas atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti;

priešpriešinių išieškotinų sumų tarpusavio įskaitymas;

kitos įstatymų numatytos priemonės.

Vienu metu gali būti taikomos kelios priverstinio vykdymo priemonės.

4.1 Į kokį turtą gali būti nukreipiamas vykdymas?

Iš fizinio asmens išieškoma:

iš hipotekos ir įkeisto turto, jeigu išieškoma hipotekos kreditoriaus ar įkaito turėtojo naudai.

iš skolininkui priklausančių pinigų, turtinių teisių, vertybinių popierių, darbo užmokesčio, stipendijos ar kitų pajamų arba kilnojamojo turto.

iš skolininkui priklausančio nekilnojamojo turto.

iš skolininkui priklausančios žemės ūkio paskirties žemės, jeigu skolininko pagrindinis verslas yra žemės ūkis.

iš skolininkui priklausančio gyvenamojo būsto, kuriame jis gyvena.

Iš juridinio asmens išieškoma:

iš hipotekos ir įkeisto turto, jeigu išieškoma hipotekos kreditoriaus ar įkaito turėtojo naudai.

iš skolininkui priklausančių pinigų, turtinių teisių, vertybinių popierių, pagamintos produkcijos (prekių), taip pat iš kito kilnojamojo ir nekilnojamojo turto, tiesiogiai nenaudojamo ir nepritaikyto tiesiogiai naudoti gamyboje, išskyrus administracines patalpas.
iš kito turto
iš gamybai būtinų nekilnojamojo turto objektų, taip pat žaliavų ir medžiagų, staklių, įrengimų, kitų pagrindinių priemonių, skirtų tiesiogiai gamybai.

4.2 Koks yra vykdymo priemonių poveikis?

Priverstinio vykdymo priemonės ir tvarka skiriasi priklausomai nuo to, ar priverstine tvarka vykdoma piniginio ar nepiniginio pobūdžio prievolė, taip pat nuo to, ar išieškoma iš skolininko lėšų, pajamų ar kito turto.
Jeigu priverstine tvarka vykdoma piniginio pobūdžio prievolė ir išieškojimas nukreipiamas į skolininko lėšas, esančias kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigose, antstolis, vykdydamas išieškojimą, pateikia šioms įstaigoms per Piniginių lėšų apribojimų informacinę sistemą nurodymą apriboti disponavimą skolininko piniginėmis lėšomis arba priverstinai nurašyti skolininko pinigines lėšas skolai ir vykdymo išlaidoms padengti.
Jeigu antstolis nustato, kad skolininko lėšų ar kitokio turto yra pas trečiuosius asmenis (antstolis turi teisę gauti šią informaciją, taip pat informaciją, ar tretieji asmenys privalo išmokėti skolininkui lėšas ar duoti kitokį turtą), šios lėšos areštuojamos.
Jeigu priverstine tvarka vykdoma piniginio pobūdžio prievolė ir išieškojimas nukreipiamas į skolininko pajamas, antstolis vykdomąjį dokumentą pateikia skolininko darbdaviui ar kitam išmokančiam asmeniui. Iš skolininkui priklausančių darbo užmokesčio ir jam prilygintų išmokų išskaitoma nustatyto dydžio pajamų dalis tol, kol padengiamos išieškomos sumos.
Jeigu priverstine tvarka vykdoma piniginio pobūdžio prievolė ir išieškojimas nukreipiamas į skolininko turtą, šis turtas areštuojamas ir realizuojamas. Pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia antstoliui įrodymus, kad išieškomą pinigų sumą galima išieškoti per šešis mėnesius, o išieškant iš paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, - per aštuoniolika mėnesių, darant įstatyme nustatyto dydžio išskaitymus iš skolininko pajamų. Išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija keturis tūkstančius eurų. Teismas skolininko ar jo šeimos narių prašymu po to, kai butas ar gyvenamasis namas išieškant sumas, nesumokėtas už sunaudotus energijos išteklius, komunalines ir kitokias paslaugas, yra areštuotas, gali nustatyti, kad nebūtų išieškoma iš paskutinio buto, gyvenamojo namo ar jų dalies, būtino šiems asmenims gyventi. Tai teismas gali nustatyti atsižvelgdamas į vaikų, neįgaliųjų ir socialiai remtinų asmenų materialinę padėtį bei interesus.
Skolininko turto areštas yra priverstinis nuosavybės teisės į skolininko turtą arba šios teisės atskirų sudėtinių dalių – valdymo, naudojimosi ar disponavimo – laikinas uždraudimas ar apribojimas.
Areštuoti turtą gali teismas arba antstolis.
Teismas turtą areštuoja nutartimi, taikydamas laikinąsias apsaugos priemones. Areštuojama turi būti ne daugiau lėšų ar turto negu reikalauja ieškinio suma. Šią nutartį teismas gali panaikinti suinteresuotų asmenų prašymu ar nustatytais atvejais savo iniciatyva. Teismui išnagrinėjus bylą ir atmetus ieškinį laikinosios apsaugos priemonės paliekamos iki teismo sprendimo įsiteisėjimo, o tais atvejais, kai teismui pritaikius laikinąsias apsaugos priemones, ieškinys patenkinamas, taikytos laikinosios apsaugos priemonės galioja iki teismo sprendimo įvykdymo.
Antstolis, priverstine tvarka vykdydamas sprendimą, areštuoja skolininko turtą surašydamas turto arešto aktą. Antstolis turi teisę panaikinti turto areštą tik tuomet, jeigu turtas areštuotas antstolio. Antstolis negali areštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdymo išlaidoms padengti.
Turto realizavimas – tai areštuoto skolininkui ar įkaito davėjui nuosavybės teise priklausančio turto priverstinis pardavimas iš varžytynių, per įmones, kurios verčiasi turto prekyba ar perdirbimu, perdavimas išieškotojui, pardavimas skolininko pasiūlytam pirkėjui ar realizavimas kita numatyta tvarka. Areštuotą turtą, atsižvelgiant į arešto pagrindus ir turto rūšis, įstatymų nustatyta tvarka realizuoja antstolis, Valstybinės mokesčių inspekcijos įstaigos, vertybinių popierių viešosios apyvartos tarpininkai ir prekybos įmonės.
Skolininkui priklausantis nekilnojamasis turtas bei kitas įstatymų nustatyta tvarka registruojamas turtas, kurio vertė viršija du tūkstančius eurų, taip pat kitas kilnojamasis turtas, kurio vieneto vertė viršija trisdešimt tūkstančių eurų, realizuojamas parduodant iš varžytynių. Kitas turtas gali būti realizuojamas ir kitais būdais. Turto pardavimas iš varžytynių vykdomas elektroniniu būdu.
Iki varžytinių pradžios skolininkas turi teisę surasti parduodamo turto pirkėją. Jeigu skolininkas suranda iš varžytinių parduodamo turto pirkėją, turtas parduodamas skolininko surastam pirkėjui. Skolininko surastam pirkėjui turtas gali būti parduodamas už ne mažesnę pinigų sumą kaip turto arešto akte nurodyta realizuojamo turto vertė, arba mažesnę sumą, kurios užtenka visiškai padengti įsiskolinimams ir vykdymo išlaidoms.
Areštuoto turto realizavimas panaikina visus to turto areštus.
Jeigu yra pateikti vykdyti vykdomieji dokumentai dėl skolininko ir išieškotojo priešpriešinių pinigų sumų, nustatyta tvarka antstolis atlieka šių sumų tarpusavio įskaitymą. Jeigu yra galimybė nustatyta tvarka visą sumą išieškoti pinigų sumų tarpusavio įskaitymo būdu, kitos priverstinio vykdymo priemonės netaikomos. Įskaitymas negalimas išieškant išlaikymą.
Įstatymai nustato nepiniginio pobūdžio prievolių priverstinio vykdymo ypatumus.
Vykdydamas teismo sprendimą dėl vaikų perdavimo, antstolis vykdymo veiksmus atlieka dalyvaujant asmeniui, kuriam perduodamas vaikas, ir valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovui. Turi būti užtikrinama vaiko teisių apsauga.
Kai išieškotojui yra priteisti tam tikri teismo sprendime nurodyti daiktai, antstolis paima tuos daiktus iš skolininko ir perduoda išieškotojui.
Pagal teismo sprendimą į gyvenamąsias patalpas įkeldinami (ar iškeldinami) gali būti tik tie asmenys, kurie nurodyti vykdomajame rašte. Prireikus, kviečiama policija.
Jeigu neįvykdytas sprendimas, įpareigojantis skolininką atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, nesusijusius su turto ar lėšų perdavimu, antstolis apie tai surašo aktą. Aktas perduodamas vykdymo vietos apylinkės teismui, o šis priima nutartį taikyti sprendime nurodytas pasekmes (t. y. kad, atsakovui neįvykdžius sprendimo per nustatytą terminą, ieškovas turi teisę atlikti tuos veiksmus arba imtis priemonių jiems nutraukti atsakovo lėšomis ir kartu išieškoti iš atsakovo reikiamas išlaidas), o jeigu pasekmės sprendime nebuvo nurodytos, teismas išsprendžia sprendimo vykdymo tvarkos pakeitimo klausimą.
Jeigu teismo sprendime nurodytus veiksmus gali atlikti arba nutraukti tik pats atsakovas, ir jis sprendimo nevykdo, atsakovui išieškotojo naudai gali būti skiriama bauda ir nustatomas naujas terminas sprendimui įvykdyti. Baudos sumokėjimas skolininko neatleidžia nuo pareigos atlikti arba nutraukti teismo sprendime numatytus veiksmus.

4.3 Koks yra tokių priemonių galiojimo terminas?

Vykdomieji raštai pagal teismo sprendimus gali būti pateikti vykdyti per penkerius metus nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo. Vykdomųjų raštų pagal skubiai vykdytinus teismo sprendimus pateikimo vykdyti terminas skaičiuojamas nuo pirmos dienos po sprendimo priėmimo. Vykdomieji dokumentai dėl grąžinimo į darbą gali būti pateikti vykdyti per vieną mėnesį nuo pirmos dienos po sprendimo priėmimo.
Jeigu pagal teismo sprendimą išieškomos periodinės išmokos, tai vykdomieji dokumentai galioja per visą laikotarpį, kuriam priteistos išmokos, o pateikimo vykdyti terminas prasideda nuo kiekvienos išmokos termino pasibaigimo dienos.
Kitų pareigūnų ar institucijų nutarimų, kurie gali būti vykdomi priverstine tvarka, pateikimui vykdyti nustatomi specialūs terminai.
Jeigu terminas vykdomajam dokumentui pateikti vykdyti buvo praleistas dėl priežasčių, teismo pripažintų svarbiomis, praleistą terminą teismas gali atnaujinti, išskyrus įstatymuose numatytas išimtis, kada terminas negali būti atnaujinamas.

Antstolio pritaikytos vykdymo priemonės galios, kol jas panaikins pats antstolis. Ginčijant antstolio veiksmų teisėtumą ir teismui pripažinus, kad skundas yra pagrįstas, ar iš dalies pagrįstas, taikytas priemones ar jų dalį gali panaikinti skundą nagrinėjęs teismas.
Turto areštas ar kitos laikinos apsaugos priemonės, kurias taikė teismas, galios iki jas panaikins, (pakeis kita priemone) jas taikęs teismas, arba esant skundui, bus panaikintos aukštesnės instancijos teismo.
Areštuoto turto realizavimas panaikina visus to turto areštus.
Papildomai Žr. Atsakymą į 3.2.

5 Ar yra galimybė apskųsti sprendimą dėl tokios priemonės skyrimo?

Skundas dėl antstolių atliktų procesinių veiksmų gali būti paduodamas ne vėliau kaip per 20 dienų nuo tos dienos, kurią skundą pateikiantis asmuo sužinojo ar turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą ar atsisakymą jį atlikti, bet ne vėliau kaip per 90 dienų nuo skundžiamo veiksmo atlikimo. Skundas pateikiamas nagrinėti pačiam antstoliui. Antstolis skundą privalo išnagrinėti per 5 darbo dienas. Jeigu antstolis atsisako visiškai ar iš dalies patenkinti skundą, skundas kartu su antstolio patvarkymu persiunčiamas apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė.
Teismo taikytos priemonės gali būti naikinamos ar keičiamos to paties teismo, arba skundžiant aukštesnės instancijos teismui.

6 Ar vykdymo procedūroje taikomi kokie nors apribojimai, visų pirma susiję su skolininko apsauga ir terminais?

Papildomai Žr. Atsakymą į 3.2.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 24/07/2022
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.